

Dödsbränder 2007

Dödsbränder 2007

Räddningsverkets kontaktperson:
Ulf Erlandsson 054-13 50 39

2008 Räddningsverket, Karlstad
Avdelningen för olycksförebyggande verksamhet

Omslagsfoto: Per Westergård

Beställningsnummer I99-177/08

ISBN 978-91-7253-393-6

2008 års utgåva

För ett säkrare samhälle

Räddningsverkets uppdrag är att arbeta med olycks- och skadeförebyggande åtgärder för att skydda människors liv och hälsa. Vidare arbetar vi för att förhindra och begränsa skador på egendom och miljö. Målet är att antalet olyckor ska minska och att konsekvenserna ska minimeras genom ett systematiskt säkerhetsarbete och effektiva förebyggande åtgärder.

Ingen enskild aktör råder själv över säkerhetsfrågorna. Istället krävs att vi tillsammans utvecklar säkerhetsarbetet. Vår ambition är att åstadkomma ett effektivt säkerhetsarbete genom ett gemensamt lärande från olyckor och tillbud.

En förutsättning för ett säkerhetsarbete som leder till ständig förbättring är faktaunderlag och analyser av olycks- och skadeutvecklingen och att åtgärder verkligen kommer till stånd. Räddningsverket tillhandahåller därför ett antal statistiska produktioner. De publiceras löpande på Räddningsverkets webbplats, www.raddningsverket.se

Bakgrund

I januari 1999 tog Räddningsverket initiativ till en fördjupad uppföljning av alla dödsbränder i Sverige. För att få ett jämförelsematerial från en längre tidsperiod gjordes dessutom en uppföljning och analys av tidigare material från 1988 och framåt. Sedan 1999 har en databas med dödsbränderna byggts upp och insamling av fakta har utvecklats.

Målet är att samla erfarenheter, trender och kunskaper som kan ligga till grund för olika åtgärder med syfte att minska antalet omkomna och skadade vid bränder. Insamlingen av uppgifter sker genom olika kanaler:

- Faktainsamling om händelsen och de drabbade människorna genom att kontaktpersoner vid den kommunala räddningstjänsten fyller i av Räddningsverket framtagna blanketter.
- Fördjupade brandutredningar genom Räddningsverkets kontrakterade brandutredare.
- Uppgifter från polisens tekniska utredningar.
- Pressklippsbevakning.
- Avstämning med Svenska Brandskyddsföreningen som sammanställer uppgifter baserade på tidningsklipp och annan bevakning i massmedierna.
- Samarbete med Vägverkets utredningspersonal för uppföljning av trafikolyckor.
- I vissa fall samarbete med Rättsmedicinalverket och de rättsmedicinska institutionerna för uppgifter från obduktionsprotokoll.

Databasen över dödsbränder genomgår en ständig kvalitetshöjning. Därför förekommer det mindre ändringar av tidigare publicerade siffror.

Kriterier för bedömning

Det är ibland svårt att avgöra vad som ska klassificeras som ett dödsfall genom brand. För att få enhetliga bedömningar använder vi följande kriterier:

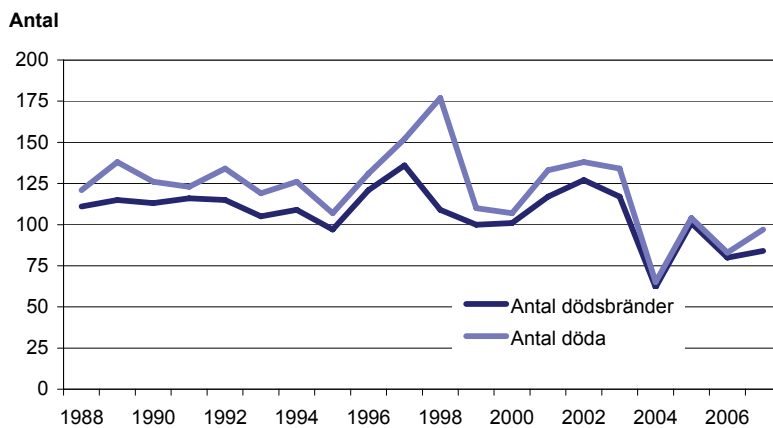
- Personen ska ha omkommit till följd av brand eller explosionsartad förbränning.
- Dödsfallet ska ha inträffat inom en månad efter händelsen.
- Vid trafikolycka med brand ska det klart framgå att offret var vid liv när brand eller brandgaser nådde kroppen.
- Dödsfall på grund av krockvåld, elektrisk påverkan, sjukdom, hängning eller annan händelse räknas inte som dödsbrand även om kroppen i efterhand blivit utsatt för brand eller explosion.

Mindre än 100 döda vid bränder i Sverige 2007

Under år 2007 omkom 97 människor vid 84 bränder i Sverige. Det är en viss ökning jämfört med 2006 då 83 människor förlorade livet vid 80 bränder. Det innebär att genomsnittet de senaste fyra åren är 90 omkomna.

Med 97 omkomna och en befolkning på 9,22 miljoner blir Sveriges dödsbrandtal för 2007 ungefär 10,5 brandoffer per miljon invånare. Internationellt sett är det en relativt låg siffra, se sidan 18-19.

Antal dödsbränder respektive antal döda per år, 1988-2007, riket

Antal dödsbränder och antal döda*

År	Antal dödsbränder	Antal döda	Antal döda per brand
1988	111	121	1,09
1989	115	138	1,20
1990	113	126	1,12
1991	116	123	1,06
1992	115	134	1,17
1993	105	119	1,13
1994	109	126	1,16
1995	97	107	1,10
1996	121	131	1,08
1997	136	152	1,12
1998	109	177	1,62
1999	100	110	1,10
2000	101	107	1,06
2001	117	133	1,14
2002	127	138	1,09
2003	117	134	1,15
2004	62	65	1,05
2005	101	104	1,03
2006	80	83	1,04
2007	84	97	1,15
Total	2 136	2 425	1,14

*Olika insamlingsmetoder för 1988-1998 jämfört med 1999-2007

En långsamt sjunkande tendens

Det är viktigt att skilja på antalet dödsbränder och antalet omkomna människor. Metoden att indela en byggnad i flera olika brandceller innebär att en brand i till exempel en lägenhet inte inom rimlig tid ska kunna sprida sig och skada människor i andra delar av byggnaden. Det är därför relativt ovanligt att en och samma brand orsakar att människor som vistas i en annan brandcell än startutrymmet kommer till allvarlig skada. Tyvärr har det under 2007 varit ovanligt många bränder som har krävt två eller tre människors liv.

Såväl antalet dödsbränder som antalet brandoffer per år visar en långsamt sjunkande tendens. Diskotekbranden i Göteborg 1998 gav en olycklig topp med 63 omkomna vid en och samma brand. Åt andra hållet blev år 2004 ett förhållandevis lugnt år med sammanlagt 65 omkomna vid 62 olika dödsbränder.

En förhoppning är att den neråtgående trenden vi sett de senaste åren ska fortsätta.

Dödsfallet ska ha inträffat inom en månad efter händelsen för att komma med i denna förteckning. De preliminära dödsbrandsiffror som lämnades i samband med årsskiftet har därför justerats.

Statistik över 20 år

Räddningsverket har i egen regi samlat statistik och andra uppgifter om dödsbränder sedan år 1999. Dessutom har Räddningsverket bekostat en grundlig återblick med studier och uppdatering av olika statistikällor från år 1988 till och med 1998. Det innebär att vi har en relativt god överblick över vad som ligger bakom alla bränder som krävt människoliv de senaste 20 åren.

Under de senaste 20 åren har 2 423 människor omkommit vid bränder i Sverige. I snitt till 2003 omkom cirka 120 personer varje år. De senaste fyra åren är genomsnittet 90 personer. Räddningsverkets ambition är att arbeta för en ständigt nedåtgående trend.

Köns- och åldersfördelning

(Siffror inom parentes avser 2006)

Av de omkomna vid bränder 2007 var 65 (55) män och 32 (28) kvinnor. Siffror inom parentes avser år 2006. Det har alltså omkommit mer än dubbelt så många män som kvinnor vid bränder i Sverige under 2007. Det är en återkommande erfarenhet av dödsbrandstatistiken. Orsaken är förmodligen männens levnadssätt med större intag av alkohol och andra droger.

I Sverige är barn och ungdomar relativt förskonade från allvarliga bränder. Det är ovanligt att barn eller ungdomar upp till 18 år omkommer av bränder som de själva har orsakat. "Barns lek med eld" verkar vara en överskattad risk för allvarliga bränder med dödsbrand som följd.

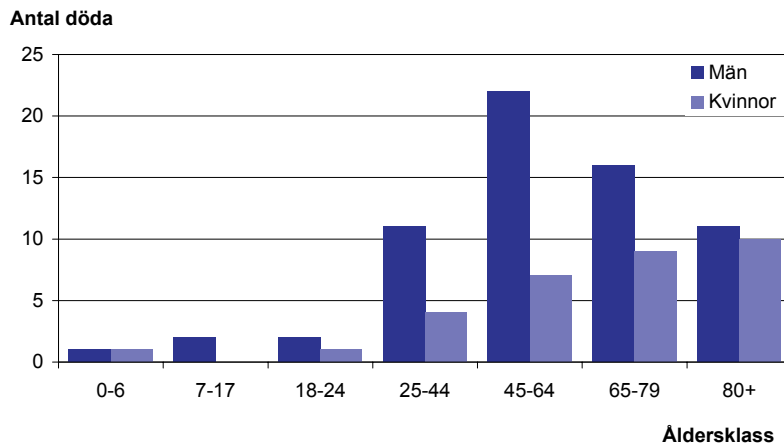
I nästa åldersgrupp, 25-45 år, är det vanligt med självförvållade dödsbränder. Männerna är klart överrepresenterade. Orsaken är ofta rökning i kombination av stora intag av alkohol eller andra droger.

I åldersgrupp 45-64 år är männen ännu mera överrepresenterade i dödsbrandstatistiken. År 2007 var det faktiskt mer än tre gånger så många män som kvinnor i denna åldersgrupp som omkom vid bränder i Sverige.

I den näst högsta åldersgruppen 65-79 år är skillnaden mellan könen fortfarande tydlig, särskilt om man jämför i förhållande med populationen. Kvinnor lever oftast längre än män.

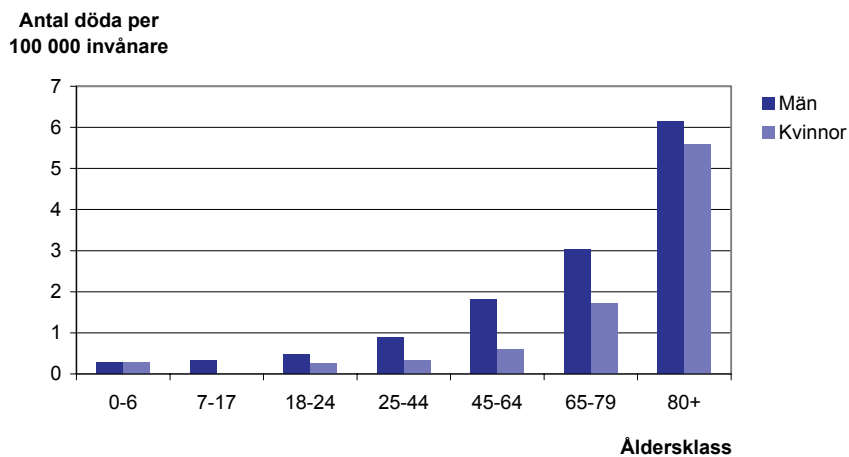
Först i åldersgruppen 80 år eller äldre är det ungefär lika många kvinnor som män som omkommer vid bränder. I den aktuella åldersgruppen finns det nästan dubbelt så många kvinnor som män men 2007 var dödstaten ungefär lika.

Antal döda per åldersklass och kön, 2007, riket

Vid en jämförelse med hur många människor det finns i varje åldersgrupp blir diagrammet annorlunda. De äldre är klart överrepresenterade medan förhållandet män-kvinnor kvarstår.

Antal döda per 100 000 invånare, åldersklass och kön, 2007, riket

Typ av objekt

De flesta dödsbränder inträffar inomhus i byggnader av olika slag. Men det är också vanligt att människor omkommer vid bränder utomhus i fordon eller på öppen mark. Sammanlagt omkom 11 personer vid sådana bränder under 2007. Övriga 86 omkomna vid bränder 2007 befann sig vid olyckstillfället inomhus. Mer än 90% av alla dödsbränder i byggnader inträffar i bostäder av något slag. De fördelar sig ganska väl mellan flerfamiljshus respektive småhus av olika slag. Antalet omkomna vid bränder i flerfamiljshus respektive i villor och andra småhus fördelar sig ganska väl enligt hur befolkningen bor. Det finns alltså inga belägg för att det skulle vara farligare att bo i en villa än i ett flerfamiljshus. Det är i första hand brand i inredning som ger dödliga skador.

Fem personer omkom under 2007 vid bränder i andra byggnader än bostäder*.

Antal döda, brand i byggnad per objektstyp

Objektstyp	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006
Flerbostadshus	38	181	36
Villa	32	182	36
Rad-/par-/kedjehus	6	18	4
Fritidshus	2	17	3
Åldringvård	3	23	5
<i>Delsumma bostäder</i>	81	421	93
Sjukhus	-	1	0
Psykiatrisk vård	-	2	0
Övrig vårdbyggnad	-	1	0
Restaurang/danslokal	1	2	0
Hotell/pensionat	-	2	0
Förvaltn.byggn./kontor	-	2	0
Metall-/maskinindustri	-	3	1
Lager	-	2	0
Reparationsverkstad	-	1	0
Bensinstation	1	-	-
Lantbruk, ej bostad	-	2	0
Parkeringshus	1	-	-
Rivningshus	-	2	0
Annat	2	9	2
Ej angivet	-	6	1
Totalt	86	456	91

*Bostad definieras här genom objektstyperna: flerbostadshus, villa, rad-/par-/kedjehus, fritidshus o dyl. samt åldringvård.

Under en följd av år runt millennieskiftet var dödsbränder i servicehus och andra särskilda boenden för äldre klart överrepresenterade i statistiken. Under senare år har utbildning i brandskydd ökat vilket bör haft god nytta. Sedan 2000 har antalet personer i särskilda boendeformer minskat med cirka 20% – från 118 000 till cirka 95 000*. Allt fler bor kvar hemma eller i andra anpassade boenden.

Antal omkomna vid bränder i servicehus och andra boenden för äldre

År	Antal
1999	15
2000	6
2001	14
2002	9
2003	9
2004	1
2005	2
2006	5
2007	3
Totalt	68

Antal döda, brand ej i byggnad per brandobjekt

Brandobjekt	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006
Personbil	7	32	6
Övriga vägfordon	-	2	0
Fartyg/båt	-	2	0
Lastbil	-	1	0
Husvagn/husbil	-	2	0
Ej trädbevuxen mark	-	8	2
All skog och mark	1	4	1
Annat	1	17	3
Ej angivet	2	3	0
Totalt	11	68	14

Det är ganska vanligt att människor omkommer vid bränder i fordon. Orsaken är ofta att de blivit skadade i en trafikolycka och inte kunnat ta sig ur fordonet då det uppstått brand. En annan orsak är att bilisten med egen avsikt håller ut brandfarlig vätska över sig själv och inredningen och anlägger en brand.

*Socialstyrelsen 2007c.

Så uppkommer bränder i bostäder

I Sverige klassificeras bostadsbränderna efter typ av objekt, startutrymme, startföremål och brandsak. Som bostadsbränder klassificeras bränder i flerbostadshus, villor, rad-/ par-/kedjehus, äldreboenden, fritidshus samt husvagnar som användes som permanentboende.

År 2007 omkom 81 människor vid bränder i bostäder. I nedanstående och följande tabeller ingår inte de som omkommit på arbetsplats, i parkeringshus eller annan byggnad som inte är bostad.

Antal döda, brand i bostad per startutrymme

Startutrymme	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006
Kök	18	72	14
Vardagsrum	17	137	27
Sovrum/sovsal	21	113	23
Hall	1	13	3
Förråd/Klädkammare	-	1	0
Badrum/toalett/bastu	-	6	1
Källare	-	3	1
Pannrum	1	8	2
Verkstad/hobbyrum	-	1	0
Trapphus	-	1	0
Utomhus	-	1	0
Förråd	-	4	1
Balkong/altan/loftgång	-	5	1
Annat	4	9	2
Okänd	19	47	9
Totalt	81	421	93

De flesta dödsbränder i bostäder uppkommer på grund av att människor gör ett misstag eller har ett felaktigt beteende. Följaktligen uppstår de flesta dödsbränder i de delar av bostaden där man mest uppehåller sig, det vill säga i vardagsrum, sovrums och kök.

Antal döda, brand i bostad per startföremål

Startföremål	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006
Rökkanal		3	1
Eldstad	2	7	1
Elcentral	4	-	0
Uppvärmn.anordn	-	5	1
Bastuaggregat	-	1	0
Spis	6	30	6
Kyl/frys	-	3	1
Tvättmaskin	-	1	0
TV	-	9	2
Stereo/video	-	1	0
Glödlampa	1	1	0
Andra elinstal.	1	5	1
Skräp i container	-	2	0
Brandfarlig vätska	3	17	3
Brandfarlig gas	3	-	0
Säng	10	71	14
Soffa/fåtölj	10	47	9
Annan lös inredning	9	61	12
Kläder	5	25	5
Papper/kartong	-	2	0
Annat	2	27	5
Okänd	25	103	21
Totalt	81	421	84

Det är relativt ovanligt med dödsbränder på grund av tekniska fel på maskiner eller apparater. Det är i stället människornas beteende som är den största faran. Här är några exempel:

- Glömt ljus antände adventsljusstake, berusad man omkom
- Varmt sot och aska i plåtburk antände brännbart skräp i pannrum
- Av misstag påslagen spisplatta antände villa, två omkom
- Somnade från cigarett, brand i soffa/säng/fåtölj
- Tappade brinnande tändsticka, omkom av brand i kläderna
- Barns lek med eld orsakade brand, brandvarnaren saknade batteri

Antal döda, brand i bostad per brandorsak

Startföremål	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006
Anlagd med uppsåt	4	35	7
Barns lek med eld	1	2	0
Glömd spis	4	34	7
Rökning	25	144	29
Levande ljus	4	19	4
Tekniskt fel	1	16	3
Blixtnedslag	-	1	0
Explosion	-	1	0
Soteld	-	1	0
Värmeöverföring	5	25	5
Gnistor	1	4	1
Självantändning	-	1	0
Annan	6	30	6
Okänd	30	108	22
Totalt	81	421	84

Den överlägset vanligaste orsaken till dödsbränder i Sverige är rökning. En glödande cigarett som faller ner i en säng eller mellan sits och ryggstöd i en fåtölj vållar lätt en pyrande brand. Det bildas giftiga gaser som bedövar och söver alla som utsätts för dem. Ett annat vanligt scenario är att rökaren råkar tappa en brinnande tändsticka som antänder kläderna. Slarv i samband med rökning svarar varje år för ungefär 30 % av alla bränder med dödlig utgång i Sverige.

Misstag i samband med eldning med ved eller andra så kallade fasta bränslen kräver varje år flera människors liv. Under 2007 omkom åtta personer vid sådana bränder. De utsatta är ofta äldre män. Branden kan uppstå på olika sätt: Gnista eller värmeöverföring som orsakar brand i kläderna, påse med varm aska som placeras i brännbar omgivning, pannpuff i samband med tändförsök med brandfarlig vätska m m.

Flyttbara grillar för kol eller briketter innebär en särskild risk. Glödande rester utvecklar koloxid och andra giftiga gaser. De gör att man blir omtöcknad, trött och lätt faller i sömn. Det är fullständigt livsfarligt att ta in en sådan eldstad i en byggnad eller annat dåligt ventilerat utrymme! I denna rapport ingår inte de som förgiftats av koloxid om där inte varit brand.

Den vanligaste brandorsaken i bostäder, enligt räddningstjänsternas insatsstatistik, är att någon glömt eller av misstag slagit på en elektrisk spisplatta. Lyckligtvis upptäcks bränderna oftast i ett tidigt skede och det blir bara ett mindre tillbud. Men under 2007 omkom i Sverige minst fyra människor av denna orsak.

En annan frekvent brandorsak som varje år kräver flera människors liv är bortglömda eller felaktigt placerade levande ljus. Adventsljusstakar med flera stearinljus nerstoppade i brännbara dekorationer är en brandfarlig konstruktion. Under år 2007 krävde bortglömda eller illa placerade ljus minst tre personers liv.

Antal döda, brand i bostad, och förekomst av brandvarnare

Förekomst av brandvarnare	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006
Brandvarnare fanns inte	39	224	45
Brandvarnare fanns – fungerade	16	99	20
Brandvarnare fanns – fungerade inte	1	25	5
Brandvarnare fanns – okänd funktion	10	27	5
Okänt om brandvarnare fanns	15	46	9
Totalt	81	421	84

Tillgång till brandvarnare

Vid Räddningsverkets senaste undersökning kring brandskydd i hemmen (Skydd i hemmet, rapport 199-140/06) uppgav mer än 90 % av hushållen att de hade minst en installerad brandvarnare.

Räddningsverkets dödsbrandstatistik ger emellertid ett helt annat resultat. Hos mer än hälften (51%) av alla omkomna vid bränder i bostäder 2007 saknades en fungerande brandvarnare.

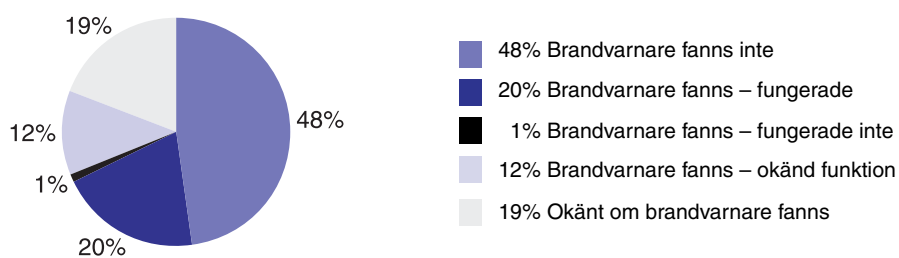
I ytterligare 29 % av fallen är det okänt om brandvarnaren fungerade eller om de över huvud taget fanns någon brandvarnare.

Bara i 20 % av dödsfallen är det fastställt att det fanns en fungerande brandvarnare i bostaden. Det är uppenbart att de människor som bäst behöver en brandvarnare fortfarande saknar en sådan.

När Räddningsverket reviderade de allmänna råden om brandvarnare 2007 kunde man ur räddningstjänsternas insatsrapporter se att det saknades brandvarnare vid drygt 80 % av utryckningarna till brand i bostäder.

Tyvärr är en fungerande brandvarnare inte alltid en garanti för en lyckad utgång av ett brandtillbud. En sjuk eller funktionshindrad person som får eld i sina kläder kanske inte kan värja sig även om faran upptäcks i ett tidigt skede. En person som är berusad eller sover djupt av annan orsak kanske inte vaknar av ljudet från en tjutande brandvarnare.

Andel döda 2007

Dödsbrändernas fördelning över landet

Antal döda per län

Län	Antal döda 2007	Antal döda 2002-2006	Medelvärde antal döda 2002-2006	Dödsbrandtal 2002-2006*
Stockholms län	22	90	18	9
Uppsala län	2	16	3	9
Södermanlands län	-	7	1	3
Östergötlands län	5	30	6	14
Jönköpings län	4	16	3	9
Kronobergs län	1	16	3	16
Kalmar län	4	23	5	21
Gotlands län	-	9	2	35
Blekinge län	1	5	1	6
Skåne län	9	50	10	8
Hallands län	4	16	3	10
Västra Götaland	12	78	16	10
Värmlands län	6	20	4	14
Örebro län	2	13	3	10
Västmanlands län	6	13	3	12
Dalarnas län	7	18	4	14
Gävleborgs län	2	21	4	16
Västernorrlands län	5	28	6	25
Jämtlands län	3	13	3	23
Västerbottens län	1	13	3	15
Norrbottnens län	1	18	4	8
Okänt	-	11	2	-
Totalt	97	524	105	13

Dödsbrandtalet varierar stort, särskilt i län med liten befolkning där små ändringar i antalet döda ger stora årliga skillnader.

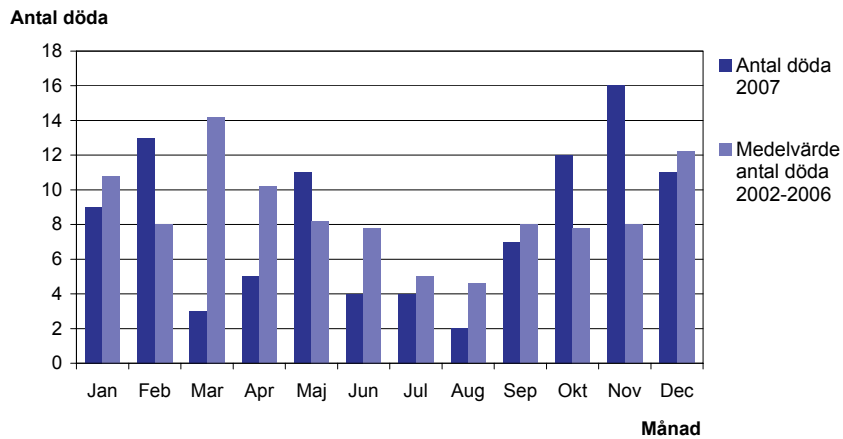
*Omkomna per miljon.

Dödsbrändernas fördelning över tiden

Månad

Statistiken för en längre period visar att antalet omkomna vid bränder normalt är större under vintermånaderna än under sommaren. För ett enskilt år blir fördelningen mera ojämn.

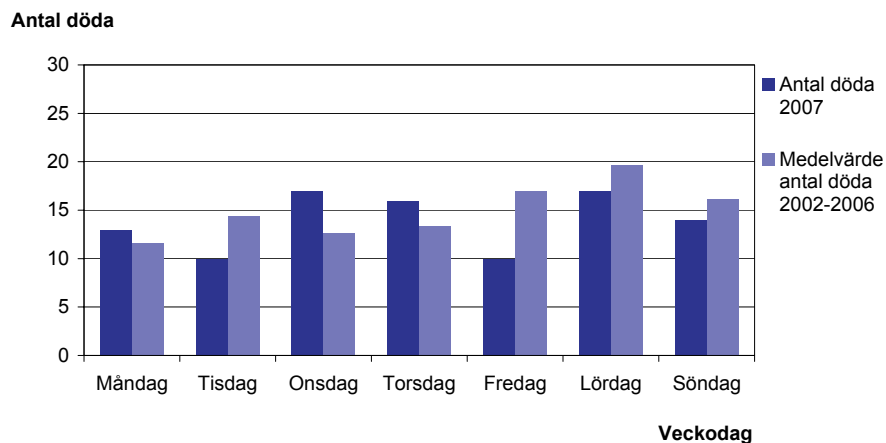
Antal döda per månad, 2007, riket

Veckodag

Dödsbrändernas fördelning över veckodagarna visar normalt en höjning över veckoslut. Men liksom fördelningen på månader och klockslag är underlaget från ett enskilt år alltför litet för att siffrorna ska bli statistiskt rättvisande.

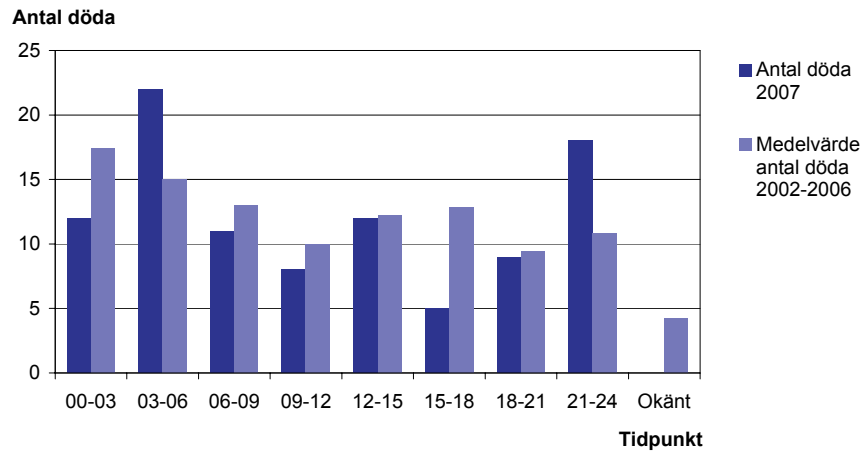
Antal döda per veckodag, 2007, riket

Tid på dygnet

Tiderna anger när larmet kom in till kommunens räddningstjänst. Vid några tillfällen blev räddningstjänsten inte larmad alls, vid andra larmades den först efter att branden slocknat. Tidpunkten har uppskattats för dessa händelser.

Antal döda per tidpunkt, 2007, riket

Typexempel på dödsbränder 2007

Räddningsverket kan av säkerhetsskäl inte redogöra för detaljerna kring enskilda händelser. Men för att ge en bild av de omständigheter som kan leda till att människor förolyckas vid bränder har ett antal typiska fall sammanställts. Inget av dem har inträffat i verkligheten, varje exempel är sammanställt av flera liknande händelser.

Berusad man omkom då ljus orsakade brand

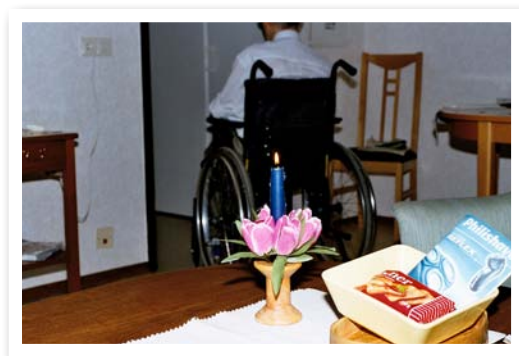
En man i 60-årsåldern bodde ensam i en lägenhet i ett flerbiljshus. Plötsligt hörde hans grannar en kraftig smäll och såg hur ett par fönsterrutor splittrades. Rök och lågor vällde ut. När räddningstjänsten anlände hade branden dämpat sig och rökdykare kunde genast tränga in. De hittade mannen som satt svårt bränd på en stol i köket. Han hade druckit alkohol och inte gjort något för att sätta sig i säkerhet. Räddningspersonalen fick snabbt ut honom, men dödsfallet konstaterades när han kom fram till sjukhuset. Branden hade startat på grund av att ett ljus hade antänt en adventsljusstake och spridit sig till inredningen i köket. Brandvarnare fanns och fungerade, men på grund av sitt tillstånd vaknade inte mannen i tid innan röken övermannade honom.

Varmt sot och aska

Två äldre män bodde tillsammans i ett avlägset beläget hus. Det eldades med ved i en panna i källaren. Nästa dag skulle sotaren komma på besök. Männerna hade förberett hans arbete genom att tömma eldstadsutrymmet på sot och vedrester samt resa en stege mot taket. Skräpet från eldstaden hade de samlat i en plåtburk som de ställt i ett hörn på golvet. När branden upptäcktes var huset helt övertänt. De båda männen omkom i lågorna. Enligt polisens och räddningstjänstens utredning har branden börjat vid den plats där plåtburken var placerad. Enligt grannarna fanns det en brandvarnare i huset, men det är okänt om den hade ett fungerande batteri.

Klarade inte att sköta eldningen

En äldre man bodde tillsammans med en katt i en stuga på landet. Han led av en Alzheimerliknande sjukdom och använde rollator för att förflytta sig. Huset värmdes med vedkaminer och sotaren hade tidigare slagit larm om att mannen hade svårt att sköta eldningen själv. När branden upptäcktes var huset nästan helt nerbrunnet. Brandvarnare fanns inte.

Omkom vid brand på äldreboende

En handikappad man bodde ensam i en lägenhet på översta våningen i ett äldreboende. En granne hörde hur hans brandvarnare tjöt och gick ut i trappan och tittade efter. Hon såg då att det kom rök från mannens lägenhet. Dörren var låst men hon gläntade på locket till brevinkastet och skrek mannens namn. Han svarade något, men det gick inte att urskilja vad han sa. Räddningstjänsten larmades. Rökdykare bröt sig in och fann

mannen svårt bränd på golvet intill en brinnande fätölj. Mannen avled senare på sjukhus. Han var storrökare och allt talar för att branden orsakades av slarv med en cigarett eller tändsticka.

Brandspridning till annan brandcell

Tre män festade i en lägenhet på andra våningen i ett modernt flerfamiljshus om fyra våningar. På något sätt uppstod en våldsamt brand. Två av männen lyckades ta sig ut via trappan. Den tredje mannen omkom i lågorna. Tyvärr lämnades lägenhetsdörren öppen och trapphuset blev rökfyllt. Branden spred sig utvändigt via balkongerna och antände de oinredda delarna av vinden. Det innebär att en kvinna som bodde i en lägenhet på fjärde våningen inte kunde ta sig ut. Hon omkom när rök och lågor spred sig in i hennes lägenhet. En annan kvinna med små barn var också i stor fara. För att skydda sig mot röken kröp hon och barnen ner under ett täcke varifrån mamman kunde kommunicera med brandpersonalen via en bärbar telefon. I sista stund räddades de via räddningstjänstens stegar.

Branden spred sig mellan husen

Två män bodde i var sin del av ett så kallat parhus. Det innebär att de små husen var delvis sammanbyggda men skulle vara brandtekniskt avskilda. En våldsamt brand uppstod i ene mannens bostad. Den upptäcktes av några förbipasserande ungdomar. De försökte varna den andre mannen som bodde i grannhuset. Denne uppmärksammade faran och var i kontakt med ungdomarna. Men brandspridningen mellan husen gick snabbare än väntat. När han skulle ta sig ut skedde en övertändning också av hans bostad. Båda männen avled trots att de befann sig i var sitt hus. Brandorsaken är inte helt fastställd, men båda männen var rökare och drack en hel del alkohol. Brandvarnare fanns inte i någon av lägenheterna.

Hade plockat ner brandvarnaren

Två män hade spritfest i en bostad på fjärde våningen av ett åttavånings flerfamiljshus. I samband med rökning uppstod brand i lägenheten. Båda männen omkom. Branden spred sig utvändigt via balkonger och i utvändigt tilläggsisolering av mineralull och papp i fasaden. Lyckligtvis hann den inte få fäste i andra lägenheter eller på vinden. Samtliga, drygt 30 personer, de flesta äldre, som bodde i de andra lägenheterna i huset måste evakueras.

Bostadsrättsföreningen hade monterat brandvarnare i alla lägenheter, men den hade hyresgästen i den brunna lägenheten plockat ner.

Brandvarnare räddade flera liv

I centrum av staden fanns ett äldre bostadsområde med många flerfamiljshus av trä. Tillsynsmyndigheten hade krävt att alla lägenheter och trapphus skulle skyddas av fungerande brandvarnare. En natt vaknade en hyresgäst av att en brandvarnare tjöt ute i trapphuset. Han steg upp och lyssnade vid grannarnas dörrar. Från en av lägenheterna hördes ljudet av ännu en brandvarnare. Räddningstjänsten larmades och bröt upp den låsta dörren. I hallen innanför låg en omkommen kvinna. Branden hade startat av värmen från en påslagen spisplatta och redan spridit sig genom bjälklaget till ovanförliggande våning. Utan brandvarnaren och den tidiga upptäckten hade många människor varit i stor fara i det gamla trähuset.

Jämförelse med våra grannländer

Under år 2007 omkom 97 människor vid 84 bränder i Sverige. Det är en ökning jämfört med 2006 då 83 människor förlorade livet i samband med 81 bränder. Sett ur ett längre perspektiv innebär 2007 års siffror tvärt om en fortsättning på en långsam minskning av dödsbränderna i Sverige. Flertalet av dödsbränderna 2007 inträffade i bostäder, sammanlagt 81 omkomna.

Med 97 omkomna och en befolkning på cirka 9,2 miljoner blir Sveriges dödsbrandtal för 2007 drygt 10,5 brandoffer per miljon invånare.

Dödsbränder i Norge

År 2007 omkom 74 människor i Norge på grund av bränder. De flesta inträffade i bostäder av något slag. Det är en fortsatt ökning jämfört med de tre tidigare åren. Liksom i Sverige var antalet dödsfall vid bränder år 2004 ovanligt lågt i Norge med ”bara” 55 omkomna.

Norge har cirka 4,6 miljoner invånare. Dödsbrandtalet för 2007 blir cirka 16,0 omkomna per miljon invånare.

Dödsbränder i Danmark

År 2007 blev ett relativt lugnt år med 71 omkomna vid bränder i Danmark. De tre tidigare åren, 2006; 2005 och 2004, låg antalet omkomna vid bränder på 71, 87 respektive 86 personer.

Med en befolkning på cirka 5,4 miljoner blir dödsbrandtalet för 2007 i Danmark ungefär 13,1 omkomna per miljon invånare.

Dödsbränder i Finland

I Finland omkom 90 människor vid bränder under år 2007. Motsvarande siffra 2006 var 120 omkomna, vilket var en skrämmande hög siffra. Finland har därför antagit ett nationellt program med mål att vara ett av Europas säkraste länder 2015. I detta ingår delmålet att antalet omkomna vid brand ska minskas med 30 % till och med 2012.

Finlands befolkning uppgick vid årsskiftet 2007/2008 till 5,3 miljoner. Dödsbrandtalet för 2007 uppgår alltså till 17,0 omkomna per miljon invånare.

Sammanställning omkomna vid brand

	Befolkn.	2004	2005	2006	2007	Dödsbrandtal 2007
Sverige	9,2 milj	65	104	83	97	10,5
Norge	4,6	55	66	65	74	16,0
Danmark	5,4	86	87	71	71	13,1
Finland	5,3	110	85	120	90	17,0

Dödsbränder i vissa EU-länder

Problemet med dödsbränder varierar stort inom EU. Dessutom är det skillnader år för år. Under flera år har EU Fire Safety Network, ett frivilligt samarbete mellan drygt 20 statliga brandmyndigheter, samlat uppgifter. Uppgifter finns från år 2001 och en sammanställning ger följande bild

Norra Europa	Från Irland till Finland	10-20 döda/miljon innevånare	
Södra Europa	Tyskland, Holland och söderut	4-10	”
Östra Europa	Estland, Lettland, Litauen	70-90	”

Vid nätverkets möten har man försökt förklara skillnaderna. En del beror på att ländernas statistik tar med olika bränder. Alla har inte med självmord, en del inkluderar inte dödsbränder utomhus medan andra bara noterar de som är omkomna när räddningstjänsten lämnar brandplatsen. En del har menat att skillnaderna beror på om hus är byggda i trä eller obrännbart material, antalet brandkårer, vanor med levande ljus, uppvärmningssystem, inredning eller hur äldre personer bor. Det gemensamma är att de flesta dödsbränder sker i bostaden.

I södra Europa röker man mer och det totala intaget av alkohol är mycket stort. Men i norra delen dricker många för att bli berusade och i ensamhet. Variationerna beror därför på sociala faktorer där kombinationen av rökning, alkohol, ensamhet och arbetslöshet är avgörande.

I arbetet med att få EU att ställa krav på självslocknade cigaretter fann vi att många länder inte hade något problem med personer som somnar med tänd cigarett. Ett motiv dessa länder hade för att stötta förslaget var att det kan hindra bränder både i byggnader och i skog. Krav på brandvarnare drivs i de länder som har störst problem.

Slutsatsen är att varje land måste driva information och propaganda som är anpassad till de vanor som dess befolkning har.

Uppgifterna sammanställs inom nätverket varje år och finns redovisade på Räddningsverkets hemsida.

Jämförelser från 1988

Uppgifter om dödsbränder sedan 1988 finns i en databas. Sedan 1999 har Räddningsverket gjort fördjupade undersökningar och sedan dess är säkerheten på uppgifterna bättre. Därför kan man inte göra alla jämförelser ända från 1988. Det som redovisas här är antalet bränder. De bränder där både man och kvinna omkommit redovisas här som två bränder, vilket gör att antalet bränder inte är helt rätt. Men det ändrar inte helhetsbilden.

Fördelat på ålder och kön

En jämförelse har gjorts mellan perioden 1988-1992 och 2003-2007 och den visar att människans medianålder, bland dem som omkommit vid brand, ökade från 54 till 59 år. Kvinnornas medianålder har ökat från 63 till 64. En viss ändring av hela befolkningens ålder och sammansättning kan ha skett under perioden.

Andelen bränder där kvinnor har omkommit ökade från ca 28% till 34%.

Veckodagar

För båda femårsperioderna 1988-1992 och 2003-2007 inträffade 49 % av dödsbränderna på fredagar, lördagar eller söndagar.

Bränder utomhus

Här har fördelningen av bränder utomhus som drabbat män och kvinnor jämförts för perioden 1999-2007. Då inträffade 117 bränder. Ca 82% av dem drabbade män och ca 18% kvinnor. 32 bränder vid trafikolyckor krävde mäns liv och vid 10 trafikolyckor omkom kvinnor. Det var bara män som omkom vid eldning av gräs, vilket skedde 10 gånger. Bränder som anlagts med uppsåt medförde vid 22 tillfällen att män omkom och vid 5 tillfällen att kvinnor omkom.

Bränder i byggnader

Även här har fördelningen av bränder i byggnader som drabbat män och kvinnor jämförts för perioden 1999-2007. Då inträffade 851 sådana bränder. 62% av dem drabbade män och 38% kvinnor.

Det var lika stor andel (30%) män och kvinnor som omkom i bränder orsakade av rökning. Bränder som orsakades av levande ljus drabbade 8% av kvinnorna och 3% av männen. Glömd spis som dödsorsak drabbade ca 9% procent av kvinnorna och 6% av männen. Bränder som anlagts med uppsåt medförde vid 49 tillfällen att män omkom och vid 13 tillfällen att kvinnor avled vilket motsvarar ca 9% bränder där män omkommit och ca 4% av bränder där kvinnor omkom.

Sammanfattningsvis finns inga stora förändringar under perioden 1988-2007. Det finns vissa bestående skillnader mellan könen, där män drabbas mer än kvinnor av dödsbränder.

Räddningsverket, 651 80 Karlstad
Telefon 054-13 50 00, telefax 054-13 56 00. www.raddningsverket.se

Beställningsnummer I99-177/08. Fax 054-13 56 05
ISBN 978-91-7253-393-6